

Jelige: Fejtőrő az elme sportja

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Egy víztartó *A* és *B* csöveken tölthető meg. Ha *B* csövet kinyitjuk és $2\frac{1}{2}$ órával később *A* t, úgy $7\frac{1}{2}$ óra múlva *B* cső megnyitásának pillanatától számítva a víztartó $\frac{1}{4}$ része telik meg. Az egész víztartó megtelése után az találtatott, hogy *A* csövön át 15, *B* csövön át pedig $37\frac{1}{2}$ óráig folyt be a víz. Mennyi idő alatt telik meg a víztartó *A* csövön és mennyi idő alatt *B* csövön át?

Földrajzi kérdés:

Melyik sziget az a Dunán Orsován alul, a melyen kis török helyiség van és a mely pusztuló félben levő erdődel bír? Az erdő I. Lipót alatt épült. A sziget többször eszerült gazdát, sokáig volt török kézben s csak 1878-ban szállt vissza a magyar koronára. Lakói mohamedánok.

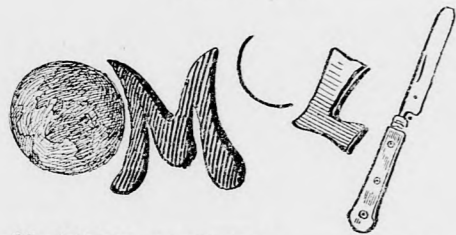
Történelmi kérdés:

Ki volt az a francia lovag V. Károly idejében, a kit 1371-ben Robert de Macaire orozva meggyilkolt; kutyája azonban neki támadt Macairenek, ki — hogy a gyilkosság gyanúját elhárítsa magáról — kénytelen volt itéletképen a kutyával megküzdeni, mibe belehalt?

Természetrizai kérdés:

Melyik madár az, melynek feje nagy; csőre rövid, erős, tollazata légy, laza; szemei nagyok, mellfelé állanak; begye nincs. Odúkban, régi épületekben lakik.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. augusztus 12.

A 43. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: Az a szám 385. **Földrajzi kérdés:** Belasicza-hegység. **Történelmi kérdés:** Garibaldi József, az olaszok nemzeti hőse. **Természetrizai kérdés:** Amazon papagály (psittacus amazonicus.) **Vegytani kérdés:** Calciumcarbonat: $CaCO_3$. **Képrejtvény:** Dicső harczban haltak meg.

Helyesen fejtették meg: Milhofer Gyula, Borosnyay Oszkár, Dukász Jenő, Gyapai József, Szörnyü Béla, Spatz Ödön, Szauer József, Néder Károly, Labancz László, Elszász Miksa, Erdei Vilmos, Lustig Henrik, Török Miklós, Betegh István, Vadas Zoltán, Klekner Rezső, Kutlik Félix, Lázár Béla, Jurenák Géza, Bejna Ferencz, Aczél (Adler) testvérek, Teesz Lajos, Ficsor Antal, Steiner Albert, Právyik Flóris, Várnai Arvéd,

Herczeg Albert, Lőrincz Ferencz és Dezső, Rosenbaum Miklós, Szabó Ferencz, Ajtay Géza, Géczy Géza, Benkő Gyula, Kemény Antal.

A kitűzött könyvjutalmat, Laurie: «Diakélet Angolországban» című könyvét Lázár Béla főreáliskolai tanuló nyerte el Budapesten, VIII. ker., Óriás-utca 42.

SZERKESZTŐI TELEFON.

A lap tudósítónak. Több levél érkezett a héten hozzánk, melyekben a lap múlt évi tudósítói az ígért jutalomkönyveket kérik, ismét mások ajánlkoznak, hogy a tudósítói tiszttel a jövő évben is szeretnék megtartani. A jutalomkönyveket szeptember első hetében küldjük el azoknak, a kik joggal számíthatnak rá, ugyanakkor az ajánlkozók ügyét is elintézzük. Addig tehát türelmet kérünk. — **Erdei Vilmos.** Megkapta már a 39. számot? Nem jár érte semmi. — **Hetyey László.** Kívánjuk, hogy öröme épen olyan jogosult legyen, mint a minő őszinte a részvéte. Mi igaz és szerető barátjai akarunk lenni a magyar ifjúságnak. — **Borosnyay Oszkár.** Első üzenetünk önnek is szól. — **Szabó Dezső, Makó.** A könyv elment, eddig remélem, megkapta. A 10 éves talákozó szerződése rendesen rövid szokott lenni. Pl. «Mi alulírottak kötelezzük magunkat, hogy (ekkor meg ekkor: én, hó és nap pontosan megjelölve) összegyűlünk, hogy érettségi vizsgálatunk tíz éves fordulóján találkozzunk». Azután következnek az aláírások. — **Ernő.** Az a vashíd szép és hasznos intézmény, de a versbe szedése gyöngécske alkotmány. Mihelyt a kritika reá tette a lábát — összeroppant. Ha ön, barátom, verses formában ír meg efféle holmit, első dolga legyen a verssorok szótagjainak a megszámlálása, az egymással rimelő sorok egyforma szótagszámúak. Egy kissé, úgy látszik, koraiak még kísérletei. — **Groszmann Árpád és Jenő.** Az V. osztályba lépő tanulóknak csakugyan nehéz dönteni a felett, hogy görögöt tanuljon-e vagy görögpótlót. Az senkit se vezessen, hogy melyik a könnyebb, mert tanulni mind a kettőnél kell. A ki nyelvet könnyen tanul, válassza a görögöt, a kinek a rajzoláshoz nagyobb készsége és kedve van, válassza a görögpótlót. A kik nem tanultak görögöt, azok tanári meg papi pályára csak úgy mehetnek, ha a görögöt utólag leteszik az érettségi vizsgálatot. Bekötési táblák 80 kr-ával a Franklin-Társulat kiadóhivatalánál kaphatnak. — **Palatinus József.** Első kötetét várjuk, bár eleve kijelentjük, hogy a korai kötetek megjelentetését szerencsés gondolatnak nem tartjuk. Felhívását lapunk jövő számában a kellő formában közzé fogjuk tenni. — **Spatz Ödön.** Az első üzenet önnek is szól. — **Kóri Endre.** Mindkét írásmód helyes, tulajdonképen ugyanaz, mert az első összevont, a másik különírt alak. — **Ifj. Molnár Kálmán.** A kérdéses könyvnek az ára fűzve 1 frt 20 kr.; kötve 1 frt 80 kr. Kapható a Franklin-Társulatnál. — **2300. sz. előfizető.** Érdeklődését köszönjük. A lap terjesztésének azt a módját, melyet ön ajánl, mi már annak idején szorgalmaztuk s most már meg is valósítjuk. A kereskedelmi iskolai tanulókat s egyáltalában lapunk minden olvasóját érdeklő közleményekről eleve gondoskodunk. Arról a bizonyos tudósításról mi nem tudunk semmit, a kézirat nem került a kezünkbe. A jutalomkönyv elküldéséről szeptember első hetében gondoskodunk. — **Kovács István** írja meg, hogy hányadik osztályba jár. — **Dömötör.** A kérdés fölvetése nem egészen világos. Az eszméletlenség alatt a test működhetik; az epileptikus ember eszméletlen állapotában rángatózik, keze, lába mozog, megsebezi magát — de mindebből a fájdalomtól a szívgöres tartama alatt nem érez semmit. Hogy vannak-e az eszméletlen állapotnak tartós következményei, erre talán még az orvosi tudomány sem tud biztos feleletet adni, mert attól függ, hogy mi idézi elő. — **Ifj. Simon Gyula.** Erre vonatkozólag múlt számunkban már intézkedtünk. — **«Arkaton».** Közzöljük.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Búdapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		FELELŐS SZERKESZTŐ		SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.		Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.	
Fél évre	4 kor. 80 fill.				
Égész évre	9 kor. 60 fill.				
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.			

A «KÉK SIPKÁS»-OK.

A kis Balatonmelléki faluban a honvéd-induló fűjva halad a kék sipkások csapatja. A jó lellei nem sok ügyet vetnek rájuk, legfeljebb a mézáros nézi őket szeretettel, mert tudni való dolog, hogy a telepesek sok kiló húst elfogyasztanak naponta.

Mikor én ezeket a sápadt arcú, vézna kék sipkásokat megláttam: a szívem úgy megtelt meleggel. Láttam őket Pesten is gyakorta, a rengeteg nagy köházak, a siralmasan szűk udvarok e csenevész hajtásai, ezek a kis aszfalt-hernyők régi ismerőseim.

Szegények ők, most nagyon jó dolguk van. Egy csomó jó szívű ember összeállott, adott pénzt, abból vettek sok száz kék sipkát, kék mosóruhát, vesznek mindennap húst, kenyeret, gyümölcsöt és jut minden szegény gyermeknek belőle.

A falu végén van az iskola, azzal szemben egy földszintes hosszú ház. Mindakettőből a «kék sipkások» kaszárnyája lett két hónapra. Sorjában sok-sok vaságy, tiszta ágynemű, itt hálnak a kék sipkások. Nem kérdezte senki tőlük, hogy te kinek a fia vagy? . . . Bebújtatták a kék ruhába, fejébe nyomtak egy lenge kék sipkát és besorozták a századba.

Apró kis püpos katonácskák ti! Nagyvárosi penészvirágok, kiket az emberszeretet összegyűjtött, hogy két hónapalatt fölapoljon, erőre segítsen.

Az egyik alig tud járni. Ott fekszik a leterített szalmazsákon és olvas. A többiek labdáznak a kis udvaron, kergetőznek, tréfálnak. Csupa olyan tanítók és tanítónők vannak mellettük, a kik szerető szívvel gondozzák őket, a «papa» pedig örökös szemmel vigyázza a nagy családot. Ismeri mindeniket a nevéről.

Mennyi érdekes figura van köztük! Nem győzöm őket sorjában nézni, a mint játszanak, a mint az ozsonnai kenyeret és gyümölcsöt majszolják, a mint sorakoznak a tanító körül, s reá gyűjtanak a fiam nótájára, s fölsendül tisztán, megható szépen az

«Isten áldd meg a magyart!»

Egy jó szívű bérlő fölajánlotta nekik a Balaton mellett levő réjtét, hogy játszódjanak rajta. Ide járnak el csaknem naponta, mikor szép idő van. Hiszen volna ennél szebb és játékra alkalmasabb hely is, de oda nem szabad menniök, mert a fű drága, azt a telepes gyermekeknek letapodniok nem szabad . . .

A papsajtós réten ezer meg ezer liba legel, de hát a liba hasznos állat, a telepes gyermek pedig uram istenem, nagyon haszontalan portéka.

Hanem ott van az ezüst tükrű Balaton. Ez nem kér vámot, ez nem ismer tilalmat. Az áldott víz egyforma szeretettel loesolgatja a telepes gyermekek vézna tagjait s a düsgazdag fürdőzők széles, kövér hátát. A Balaton homokja közös kincs, a napsugár pedig reá tűz a sápadt arcocskákra, s négy hét alatt reája festi az életnek a színét . . .

Egy kissé megerősödnek még a gyöngék is, a többiek pedig meghízva, napsütötte arczezal térnek majd vissza azokhoz, a kik bizonyára reszkető szívvel várják, mert a természet örök törvénye szerint valószínűleg a szegény emberek is szeretik gyermekeiket . . .

— Vár az ebéd, gyermekek! A mama kiadta a rendeletet, hogy tálaljanak. A keeskelábú asztalokon katonás sorrendben állanak a tarkamázás tányérok. Mindenik mellett egy pohár friss víz áll.

Igazságos kéz kiosztotta a hetven tányér levest. A kedves néni szelíd hangja megszólal:

— Imádkozunk!

És imádkoztunk mindnyájan:

«Hálát adunk neked jó Isten, hogy teremtettél jó szívű embereket, a kik a szegényeket el nem hagyják és a kik az inségeseket táplálják...»

És ennek az imádságnak bizonyára hófehér szárnyai vannak, felszáll a Mennyszigetbe, s meghallgatja az, a ki füvet sarjaszt a mezők tengerén, millió homokszemmel szórta tele a Balaton fenekét, a ki eltető erőt ad a napsugárnak és egy darab kenyeret ad a szegények kezébe...

II. RÁKÓCZI FERENCZ.

Jósika Miklós regénye.

21

Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes.

A csata rémitő volt s Forgács dühös védelmét semmi sem tanúsítja inkább, minthogy 4000 embert vesztett el.

A lelkész tudósítása megtermette gyümölcseit: a halottaknak ezrei mellett, 20 ágyú s 50 zászló lőnek Herbeville martaléka. Még folyt a csata, midőn Wesselényi megtudván a lelkész árulását, kit visszatérő útjában Herbevilletől, a Szamos partján esiptek el, azonnal magas akasztófát emeltetett szemközt az egyházzal s az áruló papot felkötötte.

Erdély a császár hatalmába esett s a Nagy-Szebenben összehívott rendek, a hősies szászok örömköny-záporai közt újra hűséget esküdtek a császárnak.

Míg az erdélyiek a császárnak hódoltak, s fejükbe általában nem akart férni a reájok váró boldogság, addig József császár alkalmatlan napokat ért Bécsben. A bécsi udvaroncok a vadászatot különösen méltóztattak szeretni s gyakran kegyeskedtek a nyulakat s egyéb dühös állatokat személyesen üzőbe venni, de ekkor e nagy és hasznos gyönyör nélkül kellett elleniök.

Oka e kellemetlenségnek: Vak Bottyán udvariati gyöngédtelensége volt; Rákóczinak e közvitéből saját hősiessége által tábornokká emelkedett híve annyira feledett minden illedelmet, hogy mitem gondolván a vadász urak mulatságával s azzal, hogy Kinszki, Stratmann, Kaunitz és több nagy úri személyek laknak Bécsben, a goromba ember Horvátország szélétől kezdve Bécs külvárosáig égetett, pusztított és sok egyéb

illetlenségeket követett el. Elfoglalta Földvart, Pápát, Simontornyt, Székes-Fehérvárt; Köszeget kiraboltatta, Pálfi János horvátországi bánt kikergette az országból s Bécsújhelyig űzte.

A császár mindent elkövetett, hogy Rákóczit békességre, vagy legalább fegyverszünetre bírja. Az egész 1706-dik év elejét Miskolczon és Nagyszombatban a hadszünet föltételeiről való vitakozások töltötték be, míg végre Pozsonyban, május elején, két hónapi fegyverszünetet kötöttek.

A császár használni akarta ez időt s tudván, mennyire szereti Rákóczy nejét s minő régen van tőle s két fiától távol, Amáliának első nyilatkozatára, engedelmet adott neki, hogy gyermekeivel együtt férjét meglátogassa, ki akkor Nyitrán táborozott.

Rákóczy udvara a szécsényi gyűlés után egészen fejedelmi szint öltött, mint Magyarország s a *confederatio* főnöke s erdélyi fejedelem; méltósága megkívánta, hogy udvartartása fejedelmi állásáról tanuskodjék, melyre őt a nemzet bizodalma emelte.

Rákóczy több fényt fejtett ki s udvara sokkal népesebb volt, mint akkor, midőn őt sárosi várban láttuk. Nemcsak udvari lovagai s minden más hivatalnokai, hanem különösen pompás testőrei, az úgynevezett palotások növelték annak díszét. Egy ezredből állt ez, tetőtől-talpig veresben s tigrisbőrökkel.

Rákóczin tavasz kezdetén érkezett két fiával Nyitrára, hol férje őt ritka fényvel fogadta.

Az első magános pillanat a szertartásos fogadtatás után Rákóczy szebb órái közé tartozott. Olyan volt ez, mint egy gyémánt-csata, mely az idő megszakadt palástját tartja össze s a nyugpontokat képezi a visszaemlékezések tág határiban.

Nyitrából elébb Kis-Tapolcsányba, onnan Érsek-Ujvárra ment nejevel, hol őt fényesebb s kényelmesebb lakásban szállásolhatta el.

Gróf Wratislaw, csehországi kancellár, a császár kegyelt embere s Aspermont barátja, az udvartól titkon azon parancsot vette, hogy Rákóczyhoz siessen, valami elfogadható s valószínű ürügy alatt.

Wratislavot a császár megbizta, hogy mindent kövessen el, hogy Rákóczit kibékülésre bírja. Rákóczy úgy tetette magát, mintha Wratislaw megérkeztéről semmit sem tudna; de mihelyt egykori barátja a fejedelemnőnél a tisztelkedő látogatást tevő, Rákóczy oda sietett s a két férfiú

megújítván a baráti viszonyt, nyíltan és szabadon társalgott egymással.

Wratislaw bizonyossá tette Rákóczit, hogy a császárnak szives hajlama iránta nem változott s kész lesz nemcsak a múltat feledni, őt birtokai élvezetében meghagyni, hanem ezenkívül egy német fejedelemséget is neki adni, ha az erdélyről örökre lemond.

A herceg végig hallgatta barátját, ki nemcsak ígéreteit kitarja, hanem oklevelekkel bizonyította, hogy szavainak súlyt is képes adni, azután élénken felkiáltott:

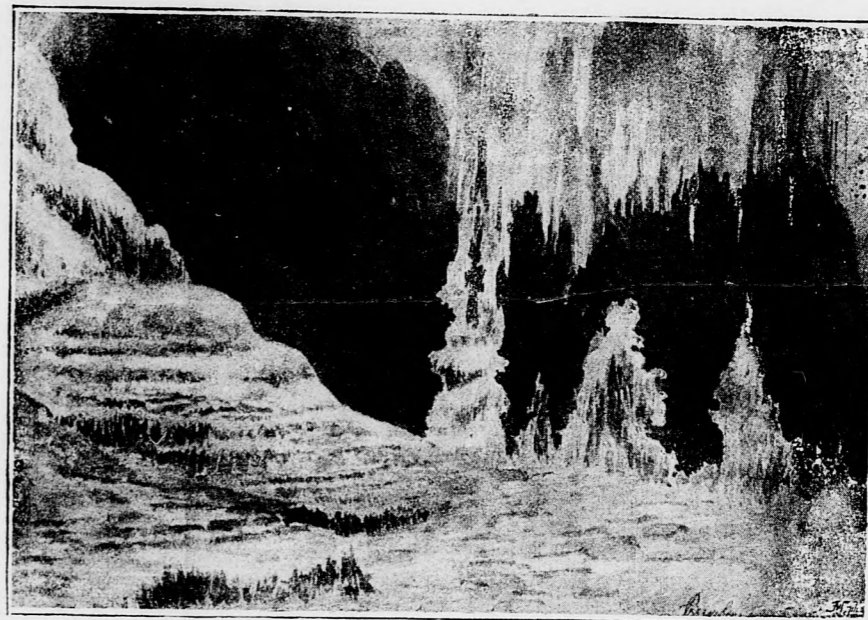
— Barátom, Wratislaw! saját érdekemben a

keltett s a lelki fönséget fel fogni nem tudó bécsi urak rossz szemmel néztek reá is.

A császár s a bécsi mindenhatók nem voltak a felelettel megelégedve, melyet Rákóczy Wratislawnak adott.

A császár maga boszankodott makacsságán; de azt a herceg körözete befolyásának tulajdonította; azért nem mondott le a reményről megingatni e sziklát, melyen annyi ármány szétszakadt már.

Tudta, hogy Rákóczy nővérét, gróf Aspermontét nemcsak igazán szereti, hanem sokat is tart róla; azért magához hivatván a kedves nőt,

«A TRÓN» A NAGY-TEREMBEN. — A József-főherceg-barlangból. Paur Géza rajza.

mit a császár nekem ajánl és ígér, mindenesetre jobb, mint a fegyver, melyet honom szabadságáért kötöttem fel; de én önérdéktől tisztán állok. Mióta a nemzet bizodalma, szabad választása engemet az ügy élére állított, kétszeres kötelesség e hivatásnak megfelelni! Az erdélyi fejedelemséget nem én kerestem; e részben elég, ha ő felsége Apafivali egyezkedésének pontjait híven megtartja. Ha személyem ellen van kifogás, kész vagyok minden pillanatban arról lemondani más fejedelem javára.

Wratislaw átlátta végre Rákóczy nemességét s önzetlenségét.

Mikor visszatért Bécsbe, az a méltányosság, melylyel Rákóczy jelleméről nyilatkozott, gyanút

hosszasan beszélt vele s elküldötte őt Rákóczyhoz.

Julia megérkezése a legkedvesebb meglepetések egyike volt.

Julia kevés kísérettel jött, Rákóczy őt nagy örömmel fogadta.

Julia óhajtotta a békét s ez igen természetes. Abban a légkörben, hol ő élt, sokat más szemmel kellett látnia, mint a mozgalmak közepett lehetett az ügyet megítélni. Bécsben a végeredményen a császár előnyére senki sem kételkedett. Julia annyiszor és okos emberektől hallá, hogy bátyjának elébb utóbb veszni kell; miképp nem bálmulhatunk, ha boldoggá tette őt, hogy oly fényes ajánlatok hírnöke lehetett, minőket a császár reá személyesen bizott.

A fiatal nő mind azt ismételte bátyjának, mit Wratislaw ígért; erősíté ő is, hogy a császár igen jó indulattal van Rákóczi iránt s azt semmivel sem bizonyíthatja be inkább, mint azon nyitott lappal, melyet úgyszólván felelősség nélkül küld neki által s melyet Rákóczi kedve s vágyai szerint betölthet a legelőnyösebb föltételekkel, ha egybe beleegyeznek, tudniillik: *lemond az erdélyi fejedelemségről.*

Rákóczi elveihez híven, semmit sem tehetett és semmit sem akart tenni a *szövetség beleegyezése nélkül.*

Összehívta tehát Érsekújvárra a tanácsot. A császár küldöttjei s a külhatalmak megbízottjai Pozsonyban voltak. Rákóczi részéről a bizottmány Nagyszombatban működött. A levelezések, kérdések, feleletek sűrűn váltakoztak.

Lord Stepmern Angolhon részéről s Rechtern gróf Németalföld megbízottja, mindent elkövetek, hogy Rákóczi igazságos követeléseinek sikert szerezzenek, de a bécsi udvar küldöttjei húzták, halasztották a dolgot s makacsul megtagadtak mindent.

Így telt el két hónap.

Így aztán a békealkudozások megint csak kárba veszttek, legfeljebb a magyarok kedélyét izgatták fel, s a helyzetet még rosszabbá tették.

XXI.

Ónod.

A szebeni szász-magyar protestatio után, az erdélyiek illendőnek hitték, ünnepies ellenfölpéssel annak hatását megsemmisíteni: ez okon nem szüntek Rákóczit kérni és sürgetni, hogy miután Gyula-Fehérváron úgyszólván fejedelmé választották, jelenjék meg személyesen Erdélyben s iktassa be magát a haza törvényei szerint a fejedelemségbe.

Rákóczi sokáig vonakodott ily válságos pillanatokban elhagyni Magyarországot; de végre ennyi rokonszenvet és buzgóságot erkölcsi lehetetlenség volt visszatartani.

Elfogadta tehát a meghívást s lement Erdélybe, s Maros-Vásárhelyt ünnepélyesen beiktatták a fejedelemségbe.

A fényes, lelkesedésteljes ünnepély után Rákóczi számos erdélyi kíséretében visszatért nagy-szerű működései színterére, Magyarországra.

*

Rákóczi 1707 május 16-án általános országgyűlést hirdetett Ónodra.

Minden párt embereiben titkos vágy élt elhatározó lépésre. Harcz vagy béke, ellenszegülés vagy hódolat legyen az, de valami bizonyos, hogy a nemzet tudja hányadán van.

Népesebb gyűlés, mint az ónodi, alig volt ez időkből.

Biztosság okáért szabad téren tartották a gyűléseket, sátrak alatt, ősi szokás szerint, a Tisza és Sajó összefolyásánál, a körömi mezőn.

Rákóczi sehol és soha oly pompával meg nem jelent még, mint e táborban; mert hadias eleinknek gyűlései fényes táborozások voltak.

Tíz ezer ember, legjobban fegyverzett s fényesen felkészült sereg, védtek az országgyűlést.

A roppant kiterjedésű gyűlési sátor, melynek elrendezése, helyesen alkalmazott ülései, valódi tanácskozási teremhez hasonlítottak, a tábor közepén emelkedett.

A nemzeti zászlóknak egész erdeje lobogott tetején s számos bejárása előtt diadalemelvények, fényes fegyverekből, nyert zászlókból, rézdobokból s egyéb hadiszerekből álltak.

Többen az országgyűlésnek tagjai közül Ónodon szállásoltak, de számosan Rákóczi közelében sátorokban tanyáztak.

Nem lehet az élénkséget, a fényt, a hadias készületet s az egésznek utánozhatlan nemzeti s lovagias tekintetét kellőleg leírni.

Mindenütt, a nagy országgyűlési sátort köröző szövethajlékok csillagszerűen szétágazó utcáiban, egyes harczi csapatokat, keleti fényben ragyogó országgyűlési tagokat, olykor zene kíséretében lehetett látni; míg a sátrak előtt az akkor tájban oly nagyszámú eselenség vegyes csoportokban foglalt helyet.

A tehetősebbek a vidékről kocsikon s lóháton jöttek s a tábor utcái fővárosaihoz hasonlítottak élénkségben és sürgésben.

A vármegyék követői mellett számos egyházi férfiú, a püspökök közül Pettesi s az egri Telekesi, továbbá az ország minden vidékéről sok főúr jelent meg. Még azon megyékből sem hiányoztak, melyek ideiglenesen császáriak hatalmában lévén, követeket vagy nem küldhettek vagy nem akartak küldeni.

Rákóczi tanácsosaival s a kiválóbb országgyűlési tagokkal előleges titkos üléssel kezdette meg az értekezéseket.

Legelőbb is Rakovszky Menyhértnek, a turóci alispánnak s Okolicsányi Kristóf szolgabírónak elkobzott leveleit olvasták fel, melyeket főleg a már említett Okolicsányi Pálnak, Kristóf atyjá-

nak nógatására írtak ezek az urak a megyékhez; nyíltan arra szólítván azokat, hogy Rákóczi Ferencztől elállván, a császárnak hódoljanak.

Egy más nevezetes levelet is közölt Rákóczi híveivel: XIV. Lajos francia király feleletét a herceg utóbbi felszólítására, hogy a magyar ügygel szövetezzék. E levélnek foglalata nem hagyott fel semmi kétséget többé, hogy a francia király inkább maga szeretne gyámolítani a magyar fölkelés által, mint annak segítségére lenni. Válaszában nyíltan kimondta, hogy mindaddig,

Viktor Emanuel, az új olasz király.

A tragikus véget ért Umberto üresen hagyott trónját fia, Viktor Emanuel foglalta el. Nehéz örökséget kapott a harminczegy éves uralkodó, a trón bársonyos ülésén meggyilkolt apjának az emléke fogadja, ezenkívül nagy országos gondok, melyek a legkiválóbb ember tehetségét is próbára teszik.

Az új olasz király teljes nevén *Viktor Emanuel, Ferdinánd, Mária, Januarius*, 1869 november

VIKTOR EMANUEL OLASZ KIRÁLY.

HELENA OLASZ KIRÁLYNÉ.

míg a magyarok meg nem szűnnek a császár alattvalói lenni, méltóságán alattvalónak tartja velök nyílt szövetségre lépni.

Rákóczi már ez idő tájban átlátta, minő kétséges erővel bír nagyobb rendezett hadseregnek ellenállni, ha csak valami szerencsés fordulat nem történik, mely vezéreinek folytonos vetélkedését s irigykedését megszünteti. De nem élt többé az iránt sem csalódásban, hogy a francia királynak ígéreteiben ezután is bízni — eszelősség. Ez okozta, hogy soha sem volt kevésbé idegen, a biztos és becsületos békétől, mint épen az ónodi gyűlés kezdetén.

(Folytatása következik.)

11-dikén született Nápolyban. Gyöngye, beteges gyermek volt kicsiny korában, de az okos, test-edző nevelés erős ifjúvá fejlesztette. A világ nem sokat tudott meg erről a trónörökösről, mert nagy korában sem vegyült országos dolgokba, s a nyilvános szerepléstől egyáltalán tartózkodott.

Művelt, tudomány és művészetkedvelő anyja, Margit királyné nagy hatással volt a nevelésére, s jó részt ez okozta, hogy Viktor Emanuel később is inkább ilyen irányban fejlődött. Nevelője Giacomo D'Orto örgróf volt, a ki úgy nyilatkozik az új olasz királyról, hogy értelmes, gondolkodni szerető ember, akaratában erős férfiú, s valóban,

első nyilatkozata, melyet népéhez intézett, hatalmas tanújelét adja az erős akaratnak.

1896-ban házasodott meg. A kis Montenegro fejedelmének, Nikitának *Helena* nevű leányát vette feleségül, a ki európai műveltségű, sok nyelven beszélő, finom lelkű nő. Ez a házasság tehát minden inkább volt, mint mesterségesen, politikai okokból előkészített. A szeretet és ragaszkodás volt az alapja, s ugyanez volt biztosítéka annak is, hogy boldog. A művészetkedvelő ifjú pár jóformán csendes visszavonultságban élt, most azonban vége szakadt ennek a visszavonultságnak, korona ékesíti fejüket, s ezentúl Viktor Emanuelnek a nyilvánosság terére kell lépnie.

Vajha azok a szép remények, a melyeket Olaszország az új királyhoz fűz, mind megvalósulnának. A nagypapa megteremtette az egységes olasz királyságot, a fiú huszonkét éven át megtartotta, s hatalmas szövetséges társaival: a német császárral és az osztrák-magyar monarchia császárral és királyával mintegy örökösök az európai béke fölött, most az unokára az a szép feladat vár, hogy a hagyományokhoz híven népe javára működjenek.

Hogy miként fogja ezt a feladatot megoldani: azt a jövő dönti el.

A József főherceg-barlang.

Képeinkhez.

Természeti szépségekben olyan gazdag ez a mi magyar földünk, hogy a turisták, kik a külföldet járják, bizvást találának itthon is még igen bőven megnézni valót.

Ime itt van a József főherceg-barlang Bihar-megyében. Eddigél az *agyteleki* és *dobsinai* barlangokon kívül más alig jött szóba; földrajzi könyveinkből a kis iskolás gyermek is buzgón olvashatta, hogy minő csodálatos földalatti alkotásai vannak a természetnek; 1884 óta ismerik ezt az új barlangot, melyet a legnépszerűbb magyar királyi hercegről neveztek el. A felfedezés dicsőségében ketten osztoznak: *Hazay Gyula*, a korán elhalt magyar geológus és *Nagy Sándor*, Bihar-megye legalaposabb leírója, az ismert nevű jogtudományi író.

A Bihar-hegység nyugati oldalán, a Rézbányától éjszakfelé, 24 kilométernyi hosszú, rendkívül keskeny völgy vonul el, melyet Kis-Szegyesd (Szegyesztyel) faluról neveztek el. Ez a völgy, a melyhez Nagy-Váradtól a vaskohi vasútvonalon

lehet eljutni, közel 100 kilométernyi utazás után, Lanka és Felsőmezős községeken át, a Bihar-hegység legregényesebb vidékei közé tartozik. Ebben a völgyben Kiskőh és Magura faluk között három nagyobb barlang is van. Egyik a 92 méter hosszú Duly-barlang, a másik a kis-szegyesdi vagy szegyesztyeli barlang, a harmadik az utóbb említett barlangtól alig egy kilométernyi, de Kis-Szegyesd falutól már tíz kilométernyi távolságban a József főherceg-barlang, mely az előbbieknél sokkal nagyobb és sokkal szebb.

Roppant kapu alakú torkolata van a barlangnak, s abból, hogy eddig nem ismerték, valószínűnek látszik, hogy e nyílás eddig fedve lehe-tett. Hazay, az első kikutató, a barlangban mindent tisztán és épen talált s a bejárat előtt, a hegylejtőn látott egy nagy sziklatömeget, mely előbb valószínűleg a bejáratot elfödte. A barlangba könnyen lehet bejutni s bejárása, bár összes mellékágaival egy kilométernél hosszabb, nem nehéz, mivel alapja egészen vízszintesen terül el, alja mindenütt fehér mészburok, nyár közepén nem is nagyon nedves, hőmérséklete 9—10 fok Reaumur, s léghuzamnak benne hirtelenyoma sines.

A József főherceg-barlang különböző részeiben nem kevesebb, mint 68 nagyobb önálló cseppkő alakzatot találunk, tehát aránylag sokkal többet, mint a többi cseppkő-barlangokban, s hogy ezek az alakzatok, mint egynemelyikről képeinken is láthatjuk, sajátoságaik és szépségük által valóban feltűnők.

A bejárat tizenegy méter széles, hét és fél méter magas s már itt vastag, hosszú cseppkővek díszítik a boltozatot. Az oldalfalak lassan tágulnak, így jutunk egy 17 méter hosszú s 36 méter széles kerek előcsarnokba, melynek csinos oszlopokkal díszített oldalfülkéje is van. Innen 3—4 méter hosszú oszlopos folyosó vezet a barlang területének uráról, a nagyváradi görögkatholikus püspök-ről elnevezett *Pável-terembe*, melyben már több nevezetes alakulat fordul elő; így az üllő vagy nyaktül: egy két méter magas, alján egy és fél méter széles kúpos sztalagmit, melyhez alig két arasznyira felülről egy legalább 7 méter hosszú, óriási kalapács-hoz hasonló sztalaktit ereszkedik le. Innen tovább a *Nagy Sándor-csarnok* nevű hatalmas ürbe jutunk, mely 95 méter hosszú, 25—30 méter széles és 30—40 méter magas. Gyönyörű ebben a teremben a boltozatról lenyúló, óriási nagyságú virágcsokorra emlékeztető két sztalaktit-képlet s egy kisebb sphinx alakú tömb.

Hátulso részében van a barlang egyik legszebb pontja, az úgynevezett «oltár». A boltozatról czafrangos kárpitdíszítmények függnek alá, melyek között egymásba olvadó sűrű oszlopok az oltár magasságának közepéig érnek le, a hol annak kidomborodásán külön felmagasló csapok úgy tűnnek fel, mintha az oltár gyertyái volnának. A kidomborodásról az oltár terítője, mint fehér rojtos lepel, ezer ráncolatban hullámszik alá a mészkéreg padolatra.

Jobbra innen, pompás oszloptorlasz mögött,

A barlang innen hirtelen egészen nyugati irányt vesz s egy kupolás üregbe jutunk, melyet az itt tanyázó sok ezer denevérről *Denevér-terem*-nek neveztek el. Hazay e teremben még pókokat, legyeket s egy eddig ismeretlen vakbogarat is talált. Közvetlen ezután jó a természettudományok lelkes pártfogójáról elnevezett *Semsey-csarnok*, melyben oldalt valóságos kút is van, egy méternyi mélységig telve kristálytisza vízzel. Jobb oldalt ettől a ma *Schlauch Lőrincz* püspök-ről nevezett teremben különös alakú képződmé-

RÉSZLET A «HAZAY-TEREM»-BŐL. — A József-főherceg-barlangból. Paun Géza rajza.

ismét kitarul a barlang s eljutunk a *Trón-terembe*, mely 50 méter hosszú s 30—35 méter széles. Ennek főképletét: a lépesőzetesen emelkedő *trón*-nak nevezett sztalagmit-dombot, képünk is bemutatja. A trón kerekded, 2 és fél méter átmérőjű s a terem aljától számítva legalább öt méter magas. Körülállja a trónt három különös alkotású sztalagmit, melyek szétnyílt pikkelyű fenyő-tobozokhoz hasonlítanak. A trón hátterét az oldalfal-nál óriási orgonához hasonló képlet díszíti, a trón fölött pedig hatalmas rojtos sztalaktitok képezik a mennyezetet. Mögötte tornyos templomhoz hasonló nagy sztalagmit van.

nyek tűnnek fel. Mintha három nagyszakálú püspök volna itt, tiarákkal fejükön s egyházi kísérettel. Bal felé, a *báró Döry József-csarnok*-ban az üreg már csak hat méter széles és folytatásában mindinkább szűkül; a talaj azonban sima, kemény mészréteg, mintha fehér aszfalton járna az ember. Itt van a rovardomb, az érdekes vízesés s annak végén a zuhatagnak nevezett sztalagmit-tuskó, mely a barlang 500 méternyi hosszú főüregének végső pontja.

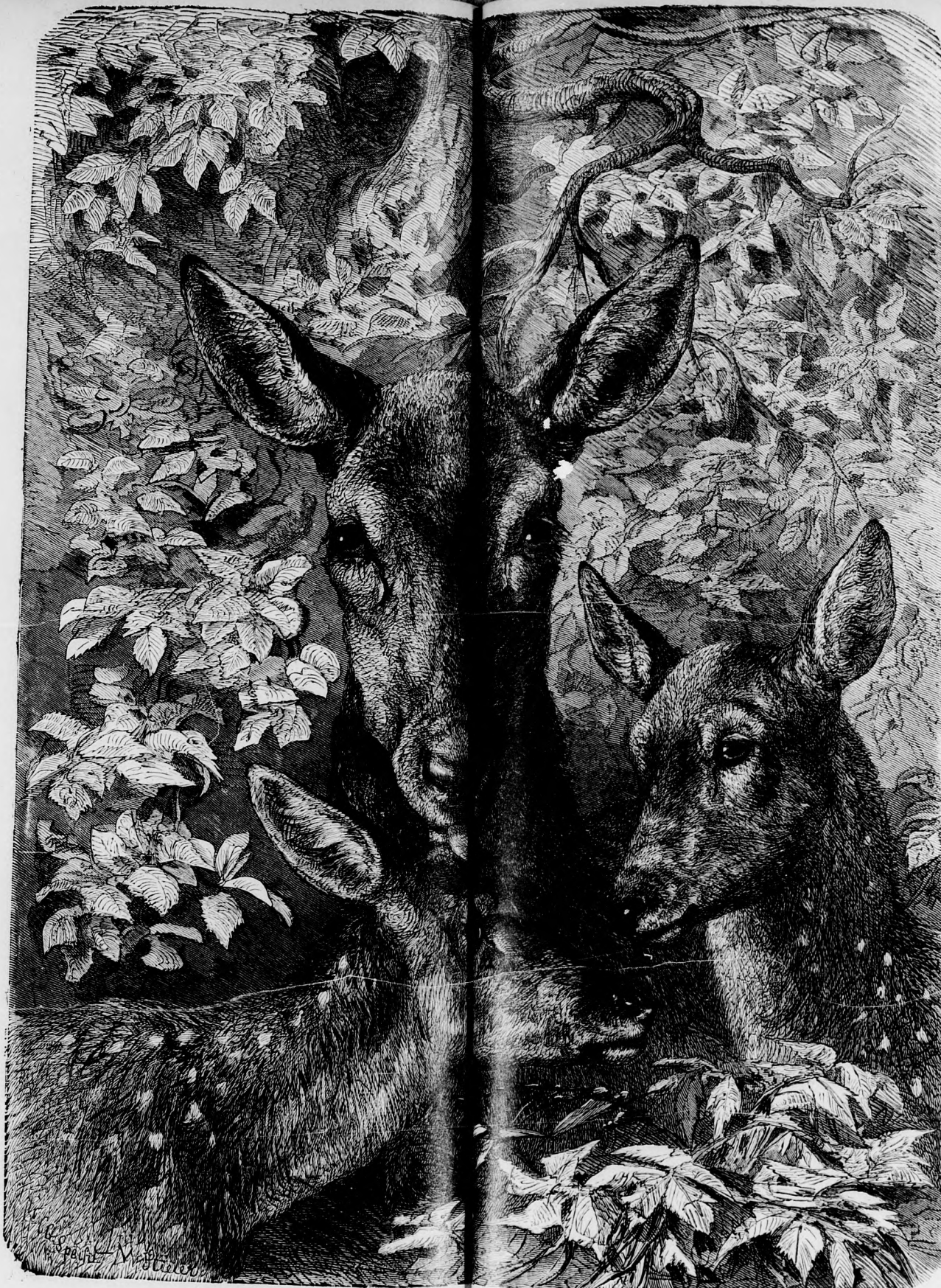
A főüregnél érdekesebbek a melléküregek. Érdekesebbnél-érdekesebb alakulatok láthatók itt is, ott is. Egy kinyújtott karral imádkozó térdeplő

koldús; vörös színű, ragyogó mészkristályal behintett domb, a *Czinóber-domb*, azután valóságos virággyakra osztott tündérgert, majd egy öt méter magas pálmalevél alakokkal díszített obeliszk s végül egy szénaboglya alakú tömb s egy roppant nagy kalapgomba mellett az óriási orgona, melynek számtalan lefüggő és felfelé törekvő csapjai a falat egészen elborítják.

A másik oldalüregnek másfajta nevezetessége van. Egész sereg szögletes medence fekszik itt egymás mellett és fölött lépcsőzetesen, részben vízzel is telve. A medencék párkányán felkapaszkodva folyosóhoz jutunk, melynek jobb oldalán a fal hosszában emelvénytű alapon magas boglya-alakú képletek domborodnak ki a falból; egyik tiszta fehér és habos felületű, a másik viaszszárga s ennek sima felületén apró kristályok villognak. A folyosó gáttal van elzárva, de kanyarogva ismét eljut a trónterem hátulso részéhez.

Legérdekesebb az egész barlangban a balra fekvő harmadik oldalág, a barlang felfedezőjéről elnevezett *Hazay Gyula-csarnok*, a melynek kincseit ismertetik többi képeink. A Sipos Orbán-csarnokból a fentebb leírt «oltár» mögött nyílik az 52 méter hosszú folyosó, melyen át — egy helyen egész le a földig hajolva — juthatunk el ebbe az óriási csarnokba, melynek hossza 210 m., szélessége pedig egész 125 méterig tágul. Falai mellett hét óriási oszlop van, tele fehér, helyenként viaszszárga, söt pirosas mézréteggel, mely különös alakokat ölt, néha szobrokat is mutat.

Csodálatosnál-csodálatosabb alakzatok vannak itt is. Mindjárt a bejáratához közel látjuk a 6—8 m. magas és 3 m. átmérőjű *Bábel-tornyot* a róla lenyúló pálmalevél alakú díszítésekkel s mellette két oszlopot, melyeket *Goliáth és Dávid* néven ismernek, nagyságuk szerint s melyek viaszszárga alapszínűek s finom hófehér díszítésükkel tűnnek fel. Délfelé tovább haladva találjuk a *Forgatagot*, mely 2 m. átmérőjű s a boltózáttal hullámosan összeforrt, apró ragyogó kristályokkal megrakott pompás képlet. Három lépéssel tovább a két óriási *Virágbokréta*, vagy gyémántkő, egymás mellett álló s koronájukkal érintkező 3 méter magas sztalgmit, mintha csupa ragyogó, hófehér kinyílt rózsza és bimbó volna együtt. Nyugat felé innen *Kalvária-hegyhez*, *Szomorú fűzhöz*, *Czukur-süveghez* és *Vizeséshez* hasonló s így nevezett csodálatos részletek mellett elhaladva, egy nagyobb öblösödéshez jutunk, melynek egyik oldalán van az *Olympus-hegy*,

ERDESEN.

30 méter kerületű négy csücsű domb, hómezőkhöz hasonló barázdákkal s alant kis bábukhoz hasonló törmelékekkel. Tovább éjszakra terül el a *Hármashegy*, alján összeolvadt három sztalgmitkúp s ezentúl a barlang végén (méltó befejezése a csodás világnak) van a *Tündérgert a fehér sással*. Mintha egy mesevilág tárulna fel előttünk. Az alacsony boltozat az ezer meg ezer apró, lúdtollvastagságú átlátszó csövecskéktől ki sem vehető. E számtalan fehér síp hártyszerű végein ragyogó vizecspek tündöklenek gyémántokként; csillogva hullanak alá az utánok ott lenn sóvárgó sok apró fehér virágra. S e tündérgert előtt néhány lépéssel 3 méter magas sárgás színezetű sztalgmitkép magaslik fel, tetején szomorkodó fehér sással, mely oly természetű, mintha szobrász alkotta volna.

Ilyen ez a szép barlang tündérvilága. Szó és rajz csak halvány fogalmat nyújthatnak szépségeiről. Az ilyen dolgot csak az élvezi a maga valójában, a ki megnézi.

A KALIFA IGAZSÁGA.

Irta Lindau Pál.

Tikkasztó meleg volt. A köves, árnyatlan út szélén, a melyre a déli nap égető sugarakat tűzött alá, egy béna koldús kuporgott porlepte rongyaiban. Egy férfiú kis lován lassú léptekben haladt a meredek úton felfelé, már csak hűsz lépésnyire volt tőle. A koldús nyöszörögve áldó szavakat motyogott s alamizsnát kért.

A lovas megállott, sokáig nézte a bénát, azután övébe nyúlt és egy apró ezüstdarabot dobott neki oda.

— Allah jutalmazzon meg érte, nemes úr! — hálálkodott a koldús, majd a lovashoz furakodott és kaftánjának szegélyét csókolgatta. — Ha már olyan nagyon kegyes vagy, végy fel engem a lovadra s vigy be a városba, mert még odáig nagy és fáradságos út áll előttem, én pedig beteg vagyok.

A fekete szakálú ember nagy, okos és jóságos szemeivel ismét figyelmesen végignézte a béna öregem. Aztán leszállott, felsegítette a bénát lovára és kezébe adta a gyeplőt, maga pedig a koldús mögé ült és tartotta őt, hogy le ne essék. A koldúst ez a nagy jóság igen meghatotta s áradozva hálálkodott jötevőjének.

Nem is sejtette, hogy a jötevő maga Harun al Rasid, a hatalmas, jóságos és igazságos kalifa.

Harun szokása szerint igénytelen, szegényes

ruhában utazott, hogy így senki fel ne ismerje. Silány lovon ült; a jó és szelíd állatot alig egy hónapja vette egy paraszttól. Maga gondozta, vakarta és etette s bár nem volt fajló, mégis csakhamar megkedvelte. Ha az egyszerű, barna kaftános férfi lovaeskáján valamelyik kunyhó előtt megállott és a szomjas állat számára vizet és éjjeli szállást kért, mindenki azt gondolta, hogy ez legföljebb valami jámbor kereskedő, ki üzleti ügyei miatt utazik Bagdadba.

Midőn a város piacára értek, a koldús megállította a lovat s a háta mögött ülő férfiúhoz fordult:

— Nos, szállj le! Megérkeztünk már a nagy piacra. Innen eligazodhatsz már! Én pedig haza lovagolok.

Harun hinni sem akart füleinek.

— Én szálljak le? A saját lovamról? Ez már csakugyan sok a jóból, te hálátlan ficzkó! S ha nem volnál nyomorék, ledobnálak.

— No nézzetek csak ezt a gyalázatost! — kiabált mostan a koldús teljes erejéből, úgy hogy az arra menők megállottak és nemsokára nagy tömeg esődült a két zivakodó közé.

— Jó emberek, tegyetek igazságot! Vén, gyenge ember vagyok és csekélyke erőm nem elegendő, hogy ezzel az erőszakos emberrel megbirkózzam, a kit Allah büntessen meg! Itt találtam két óránnyira a várostól, a keskeny úton, bágyadtan, nyomorultán, könyörgött, hogy vigyem magammal. Magsajnáltam s felengedtem lovamra. Smost, a helyett, hogy hálát mondana, le akar dobni s egyetlen lovamat el akarja magával vinni! Kérlek, jó emberek, segítsetek rajtam!

Hiába igyekezett Harun a körülállókat az igazságról meggyőzni. A szerencsétlen béna látóhatólag szánalmat keltett. Sok ember és asszony, kiket a koldús kiabálása odacsalt és kiket bírálól szólított fel, ők maguk is nagy szegénységben éltek, szívesen fogták pártját a koldúsoknak. De akadnak olyanok is, kik előtt az öreg ravasz pillantása és túlságos jajveszékélése gyanút keltettek. A barna kaftános, csendes emberről, kinek olyan tiszteletgerjesztő arca volt, ilyen gonosz és ravasz tettet fel nem tételtek.

A vélemények hát megoszlottak s hogy a veszedéksnek vége szakadjon, megszólalt Harun:

— Menjünk a kádihoz. A tettnek nincs tanúja. A kádi tudni fogja, hogy kinek van igaza.

A mint a hűvös esarnokba léptek, hol a méltóságteljes külsejű, őszszakálú, agg kádi zöld kaftánjában törvényt ült és az ügyet neki elő akarták

adni, tudomásukra hozták, hogy várjanak, mert még a kádnak előbb más vitás kérdést kell eldöntenie.

Ott állottak heves szóváltásban az alacsony, párnás emelvény előtt, a melyen a kádi komoly, türelmes arccal ült, egy szőnyegárús és egy mészáros. A gazdag mészáros előadta, hogy egy szőnyeget öt aranyért kialkudott, az öt aranyat mindjárt ki is számolta az asztalra, a szőnyegárús mégis követeli tőle, hogy újra fizessen.

— Van az erszényedben öt arany? — kérde a kádi.

— Van ugyan öt aranyom, de nem a mészárosától kaptam — válaszolt a szőnyegárús.

— Add ide azt az öt aranyat és jöjj el holnap ide öt órával naplemente előtt. Akkor kihirdetem az ítéletet.

A szőnyegárús átadta a bírónak a vitás öt aranyat s mindketten szótlanul eltávoztak.

Ekkor a kádi elé lépett egy kövér pék és vele együtt egy sovány városi írnok, ki bódéjában, a mely a bazár egyik szűk utcájában volt, az íráshoz nem értőknek üzleti és magán, bizalmas iratokat fogalmazott és írt meg. Ezekről távolabbra, a fal mellett állott egy barnás képű ember, ki úgy látszik teljes figyelemmel kísérte a tárgyalást. Mert miatta keletkezett a pör. Az ember jelenleg a kövér pék rabszolgája volt. De az írnok állítása szerint jogtalanul nyilvánította őt magáénak, mivel a szolga az övé. A pék hűtlenségre bírta rá Arkatont és ő engedett a csábító szavaknak.

A kövér sötömester azt mondotta, hogy az írnok hazudik. Arkaton maga fogja bebizonyítani, hogy ő a péknek volt megvett és jogos rabszolgája és így tehát az írnoknak nincs vele rendelkezni valója.

— Arkaton, lépj elő! — mondá a kádi — és válaszolj! Hát úgy van-e a dolog, a mint azt a pék mondja?

— Igen, nagy Úr, úgy van! — válaszolt Arkaton halk, félénk hangon.

— Effendi! Igazságtalanságot mond ez a ficzkó! — kiáltá a vézna írnok.

— Hát úgy vezessétek le ezt az embert szolgálaim közé és holnap naplemente előtt öt órával jertek el ismét. Akkor kihirdetem az ítéletet.

Ezek is eltávoztak. Végre a kádi elé czammogott a béna, kit Herun lassú, kimért léptekkel követett.

A koldús nagy sietséggel és élénk taglejtésekkel könyzapor közepett adta elő ügyét, hogy mily

hálátlanul bánt vele a barna kaftános ember nagylelkűségéért és miként akarja egyetlen jószágától, lovától megfosztani. Harun ellenben egyszerű szavakkal adta elő a tényállást.

A kádi mindkettőt szótlanul és figyelmesen meghallgatta. Azután egy kis ideig gondolkozott és tünődve maga elé tekintett.

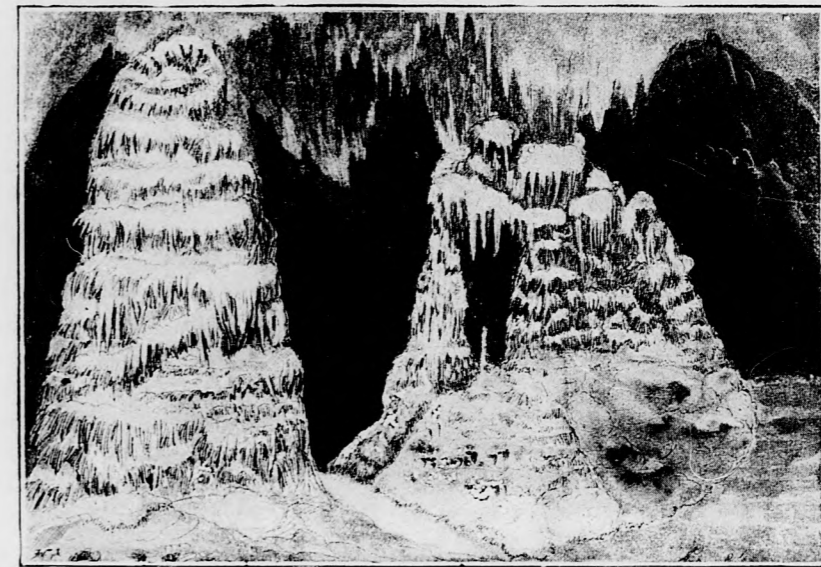
— Hol van az a ló? — kérde.

— Az ajtó előtt van egy ezüstpőz köve!

— Helyes — felelé a bíró. — A lovat majd istállómba vezettem. Ti pedig naplemente előtt öt órával ismét eljöttök. Akkor majd igazat tesztek köztetek.

Vedd Arkatont ismét vissza és hibájáért ne légy túlságos szigorú. De te, pék, ki a szolgát elesébitottad és felebarátodnak gondot és kellemetlenséget okoztál, nagy hibát követtél el. Ezért 30 botot kapsz. Ime, ez az ítéletem! Allah jobban tudja! Lehorgasztott fővel követte a szolga a pörnyertes írnokot, a péket az örök az udvarra vezeték, hogy bűnéért lakoljon.

— A ló a tied — mondá a kádi Harunhoz fordulva. — Te pedig béna ember — szégyeld magad — vakmerően hazudtál! Embertársad jótéteményét hálátlansággal fizetted vissza. Büntetésből fel kell ülnöd a lóra és a legnépesebb

«BÁBEL TORNYA» ÉS «GOLIÁTH». — A József-főherceg-barlangból. Paur Géza rajza.

Másnap a meghatározott órában pontosan megjelentek a pörös felek.

A kádi ismét leült az alacsony párnára, mely elé hosszúszerű angora-szőnyeg volt kiterítve és egyenkint szólította a feleket.

— Ime, halljátok ítéletemet — mondá ünnepies hangon. — Az öt aranyat neked, szőnyegárús, a mészáros csakugyan kifizette. Itt van ismét a pénz. De mivel hazudtál és felebarátodat meg akartad csalni, lakolnod kell. A törvény értelmében 15 bot a büntetésed. Allah aalamu! Allah jobban tudja!

A mészáros vigan távozott el és ment a maga dolgára, de a szőnyegárúst az udvarra vezették, hogy végrehajtsák rajta az ítéletet.

— A szolga az írnoké — folytatá a kádi. —

utczákön át a bazárig fogsz lovagolni, a kikiáltók mindenütt kihirdetik gaztettettedet, hogy a lágy-szívű embereket meg ne téveszsze esetleg álsíránkozásod. A testi büntetéstől csak azért menekültél meg, mert nyomorék vagy. Ime, ez az ítéletem! Allah jobban tudja!

Az örök elvezették a jajgató koldúst: lóra emelték és teljesítették a kádi parancsát. De Harun al Rasid nyugodtan elmerülve szemlélődött és jó ideig még ott állott szótlanul.

— Van még valami kívánságod? — kérde tőle a bíró.

— Igen, uram! — válaszolt a kalifa. — Ha nem tartasz érdemtelennek, úgy mondd meg nekem, miért ítélted oda az öt aranyat a mészárosnak?

— Kérlek! Már hogy ne mondanám meg. Tegnap az öt aranyat egy tiszta vízzel telt pohárba tettem. Egész éjjel benne hagytam az aranyakat. Ma reggel a mint megnéztem a vizet, a felszínen kis zsírfoltokat láttam úszkálni. A szőnyegárús száraz anyaggal dolgozik, így tehát az aranyak a mészáros kezén át jutottak ő hozzá és annak a kezétől valók az aranyról levált zsírszecskek.

— Értem! — mondá Harun. — Allah felvilágosított téged és ítéleted böles. Nem mondanád-e meg azt is, hogy miért ítélted oda Arkatont az írónak, jólehet ő maga a péket vallotta urának.

— Ezt is szívesen megmondom. A mint tegnap este házamban ügyemet rendeztem, még valamit írni akartam. De a tintát a pálmalevelek magukba szívták és így nagyon sűrű lett. Ekkor megparancsoltam, hogy hozzák elő Arkatont és vezessék hozzám. Oda adtam neki a tintatartót s mondtam neki: A tinta nagyon sűrű lett, hozd csak rendbe! Arkaton engedelmeskedett, előhozta a kancsót és szép óvatosan két csepp vizet csepegtetett a pálmalevelekre; erre elővett egy kis darab fát, azt szépecskén meghegyezte és felkavarta vele a tintát. Ekkor tudtam meg, hogy e rabszolga az íróné, ott bizonyára többször is végezte e műveletet, melyben kiváló jártasságot tanusított. A pék szolgálja sokkal ügyetlenebb lett volna.

— Meg kell dicsérnem böleseségedet — mondá Harun. — Légy szíves, mondd meg, miféle körülmények engedtek téged arra következtetni, hogy a hálátlan koldús elbeszélése nem volt egyéb, mint koholmány és hogy ez ügyben nekem volt igazam?

— Erre is készséggel felelek. Tegnap óta nem ettem, se nem itattam meg a lovat. Az istállóba állítottam be úgy, hogy titeket, ha ide visszajöttek az ítélethirdetésre, láthasson. Midőn a koldús arra czammogott, a ló nyugodt maradt, de a mint te közeledtél, fülét hegyezte, nyihogott és mélyen lehorgasztott fejét felemelte. És a mint már nem látott, nyugtalan lett, nyihogott és folyton kaptarta lábaival a földet. Így ismertem meg, hogy te vagy a gazdája.

Ekkor a barna kaftános ember kiegyenesedett, mivel eddig csak olyan lombán állott és felséges termete bámulatba ejtő a kadi. A férfiú jószág szeme fényesen csillogott. A kadi pedig e szegényes külsejű kereskedő e változásán — ki neki most kezét nyújtá — szerfelett csodálkozott.

— Effendi, te böles vagy! Allah jó és éles szemmel áldott meg téged! Szíved is igazsággal tölté meg. Allah tetteidért majd megjutalmaz!

E szavak után az idegen büszke magatartással távozott az árnyékos csarnokból.

*

A böles kadi nemsokára az udvarhoz hívták meg, hol élte végéig a jó és hatalmas Harun al Rasid bizalmas tanácsadója és barátja lett.

Fordította
Vértes József.

ZSOMBÉKORSZÁGBAN.

Elöttem a rét ezer apró hegyecskejével, egyik magasabb, a másik alacsonyabb; mindenféle változatosságával előttem az egész Bergenczia.

Micsoda ország ez, micsodás népe van ennek?! Végigjártatom szememet Zsombékországban, mint a pille száll tekintetem egy helyről a másikra, messze elnézek . . . el, a meddig csak láthatok; megteszem ezt az utat kétszer-háromszor . . . számtalanszor és mindig más és más képet látok. Megsuhan a szellő, felkappa a virágillatot s végigtánczoltatva egy-egy pimpó bolyhos szálaeskáját, csudás illattal tölti be Zsombékországot, rászáll mindenre, még az apró hegyecskek csúcsán lengő tüskésvirágú kórra is. Ahogy lebben a szellő, ahogy száll a virágillat, vele száll a virágkelyhecskékből kilopott porzó is. Vékonyan, fátyolszerűen ott lebeg az egész ország felett, csak a zsombékok hegye látszik ki. Zsombékország felhője ez. S valóban, ha egy piczike parányi esik le a virágkehelyre, meg van a termékenyítő eső. A felhő alatt él és mozog Zsombékország világa. Elnézem a sürgő világot. Boldog ország ez, mert zömét az az apró munkásnépség teszi, a melyet úgy hívunk, hogy hangyák. Ők a zsombékok lakói is. Milyen csodás igyekezettel végzi mindenik a maga dolgát! Egy része apró rőzsét hord, hogy kis palotáját még magasabbra építse. Babel népe jut eszembe. De mégis különb ez a népség, mert nem hiúságból dolgoznak, hanem mert náluk a munka az élet.

Mennyi furfangos fogással helyettesíti a gép hiányát, mikor egy-egy óriási darab rőzse, mint egy gyufa-szilánk, megfeneklik a földből kiálló gyökérindák között. Kettő-három belecsimpeszkezik az egyik végébe, a másik alája fekszik, mignem megmozdul az óriási teher s szépen

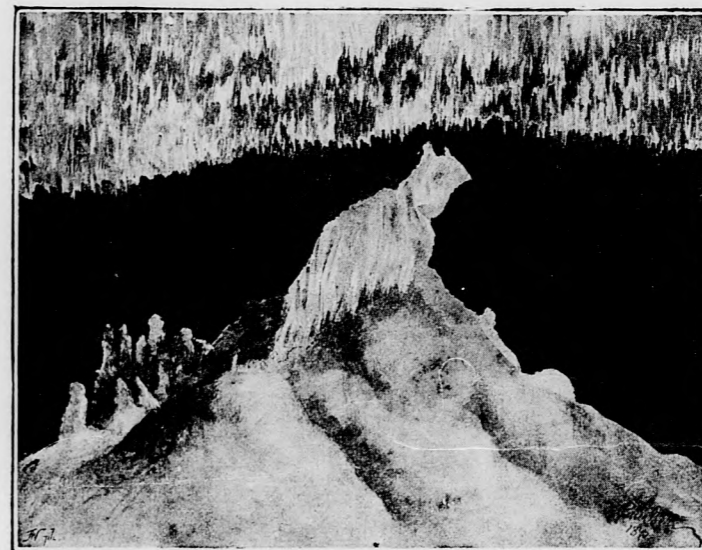
végigsiklik a síma fűszálon. Egy centiméternyi út meg van nyerve s ez nagy nyereség ám! Ezt teszi száz meg száz apróság. Mások sziklákat görgetnek. Már itt jobban boldogulnak, mert könnyebb szerrel átgurul a sűrű füerdő törzse között. Ezek az építőmesterek.

Ismét mások élelmet hurezolnak: virágmagvat, egy-egy apró makkot, hársfamagot. Ki tudja, milyen messze kellett fáradni érte? Még kenyérmorzsát is szereznek. Hát ezt honnan? . . . A mit az ember elhullajt, az nekik az Isten áldása.

A zsombék-telep körül már sugarasan elágazó országútak is vannak, melyeken egymás ellen

művészféle népség, melynek hazája széles e világ. De ugrik ám a kényelmesen heverő művész, ha egy-egy harcász hangya felleli. Nem egyszer elkésik a meneküléssel s ilyenkor bizony nem ér rá elzengeni hattýudalát, mert a léha művészt nem igen becsülő hangyanépség menthetetlenül szét-szedi.

Egy-egy harczi jelenet is játszódik le a füerdő sűrűjében. Kővér lomha szörnyetegek tuskés mezzel csúsznak ide s tova: ezek az ország óriáskigyói. Félelmes testű állatok, de a kis hangya nem ijed meg tőlük sem. Belecsimpeszkezik egy, bele száz. Rámásznak a hátára, fejére,

«A FEHÉR SAS.» — A József-főherceg-barlangból. Paúr Géza rajza.

nyüzsög a sok népség, de mi ez ahhoz a forgalomhoz képest, mely a telepen van? Teherszállítók, jövők-menők, őrség, rendcsinálók, szolgálk mind együtt vannak. Itt-ott egy elűtő ruházatut is látunk, ezek a pedagógusok: a bábnevelők. Tisztelettel nyitnak neki utat; megbeesülik nagyon a maguk nevelőit s bizonyára a tisztelet mellett nekik jut a legnagyobb kenyérmorzsza is.

De Zsombékországnak nemesak munkás népe van, hanem naplopói, élősködői is megvannak: ezek a tücskök. Nagytestű, erős, de dologtalan népség. Kényelmesen oda ülnek egy-egy fűszál tövéhez, vagy a repedésbe bújnak. Csak a kedvük nagyobb, mint a lustaságuk: örökösön dalolnak. Túlzúgják a szöcske élesen recsegő zaját s belekontárkodnak prüpögésükkel a pacsirta, a csalogány énekébe is. Nekik nincs otthonjuk, olyan

ellepik az egész testét. A szörnyeteg hánykódik, összezsugorodik, meg kivágja testét, felhőmpölyög s ez lesz veszte, mert lábait ellepik, tovább nem mozdulhat, le van fegyverezve.

Itt-ott megesillan a fű között valami fényesség, ez a futonez, úgy hívják, hogy istenke tehénkéje. Nagy testű, de gyöngé bogár, egyetlen védelme a nedv, melyet kifeeszkendez magából. Ha elébe esik egy kis göröngy, nem nagyobb, mint a gombostű feje, ijedve ugrik félre és búvik el a széles levelű lapufű alá.

A zsombék telep körül settenkedik a pettyeshátú böde s ügyesen kasmarintja el, ha valami inyére való falatot hoz a szorgalmas népség.

Ezek Zsombékország rablói az ollósszájú lenesebogárral együtt. Kiülnek a napra s várják a jó falatot, míg helyökbe hozzák mások. Talán a

vándor cigányokhoz hasonlíthatók. Rablás után egy pillanat s szellő sem ér a nyomukba.

Megbillentek egy követ vagy rögöt, mennyi lakó van ez alatt is. Sietve csúszik ki alóla a százlábú ollósfarkú bogár. Megnyüzsdül, de lomhán ott marad a csillagalakú penészbogár. Mint a nyíl pattan fel a tetetéske, vagy összehuzza magát, de nyúl csak hozzá, egyszerre felpattan s eltűnik. — Mivel élnek ezek?

Ők Zsombékország bányászai a gilisztával együtt s egyszersmind táplálói a főbányásznak, a vakondoknak. Összetűrik a földet, porhanyóvá teszik a fűgyökerek között s szorgalmasan eltakarítják a penészgombákat.

Az ó-világ csodás állatjainak kora jut eszembe ezer és ezer csúszó, szálló szörnyetegeivel, mikor egy-egy szárnyas kabóca csörögve röppen fel nagy zöld testével. Ráugrik a nagylapú levelére, fénylő vizes szeméit kimereszti, csápjait ide-oda mozgatva kémleli az új tanyát, a hová veti majd magát, hogy a gyenge fűhajtásokat letarolhassa.

Ez már félig-meddig szárnyas lakója Zsombékországnak. Hát a többi?

A szitakötő valóságos repülő szörny: gyorsan suhan el a virágillatos levegő fölött, itt-ott csap le zsákmány után. Versenyt röpködnek velük a lég előkelő gavallérai, a himes szárnyú lepkék. Here népség! Nem úgy a szorgalmas méhek. Virágkehelyről virágkehelyre röpködnek, sárga himporból szedett terhüket czipelve lábaeszkáikon. A pézsmabuzogány virágát egész sereg lepi el, csak úgy görnyed a munkás raj alatt. A méhek, darazsak zsongásába belevegyül egy-egy bibiez jajongó kiáltása. Csodálatosan bohó madár, ott jajong a legjobban, a hol a fészke van. Ő a rét leggyerekesebb madara; gyorsan csap le, hol fel, mintha egy fehér lapot forgatna a szél, úgy csillog fehér mellső tolla. Nem így tesz a nyúlverő kánya: nagy kanyarulatokat csapva kering a zombékos vidék felett; ő a levegő kerékpározoja. Olykor-olykor hirtelen lecsap, egy villanat s föl-szökik újra, mintha nyilvessző volna. Bizonyára egy menyétke, vagy szürkébb ruhájú rokona esett áldozatul.

Madárdal hallatszik. Honnan? A mosolygó égből napsugáron jön le. Pacsirta dalol. Valahonnan messziről csalogánydalt hoz a szél, egy-egy furulya-trillát, mintha erre illegetné oly módosan farkát a billegető.

De alkonyodik . . . a csalogánydal annak előhírnöke; az ő éneke az alkony himnusza.

Alkonyodik . . . enyhe szellő suhan végig Zsom-

békországon. Gyengén meghimbálódik a timoteusfű buzogányszerű virága, a murva szálló feje, a kerekantál tányér virága s a réti folyondárok kelyhecskéi. Ez a himbáló mozgás megcsillantja a pókok telegráfszerűen össze-vissza szőtt hálóját. Szentévesztő művészettel van megcsinálva, de a kis állat ügyesen tud rajta kuszni. Ők a rét evetkéi, mókusai. Ilyenkor látni, milyen nagy mesterek; nincs virág, fűszál, nincs kóré, mely össze nem volna kötve.

A virágporos levegőbe az esti szél finom port hoz, ez s a felszálló köd még sűrűbbé teszi Zsombékország fölött a felhőt. A nap sugarai megtörve esnek át rajta s valami csodás színt adnak neki. Van ebben a színben valami a vörösből, valami árnyalat az aranyárgából s az ibolyakék gyöngeszínjátékából.

A mint jobban s jobban aláhanyatlik a nap, úgy váltja színét Zsombékország felhője, mindig halványabb, halványabb lesz s mikor az estharang csengő szavát is elhozza a szél, akkor már egészen fehér, csak a zombékok csüese sötétlik ki a fehér abrosz patyolatból, mintha azok körül volna megerősítve.

A tücsök prüpögése, a szöcske csórikálása takatosabb lesz, a békabrekegés is belevegyül az általános danába.

Mély hangjával a sás sűrűjéből a nádi bika viszi a basszushangot, a pittypalatty szó, mintha húrpengetés volna; egy-egy bibiez-jajintás a klarinét sippantó hangjára emlékeztet. Valami szelid altató dalba szövődik össze a mezei zenészek hangja s betölti az egész Zsombékországot.

Lassan feltűnedeznek a csillagok s míg fönt mélységes csönd van, addig lent szövődik tovább a nóta s a köd, mely mindent betakar fehérségével, mint egy hópihetenger. A fű között is megcsillan olykor-olykor egy-egy fényes golyócska . . . épen lehullt egy csillag az égről, mintha ez a csillag odaesett volna a köddel takart Zsombékország fűerdejébe.

Nógrádi László.

ERDŐBEN.

Képünkhöz.

Együtt van a kis család. Az erdő sűrű lombjai gyönyörű keretbe foglalják. Talán épen a forráshoz siettek, hogy szomjukat csillapítsák, avagy ott szállalnak az erdő közepén. Minden zörej megbentí, mert szegények olyan félénkek. Az őzszemek végtelen szelidsége közmondásossá vált.

Ha az ember az őz szemébe néz, mindig az ártatlan kis gyermek jut az eszébe. Kisfaludy Himfyje gyöngéd érzelmében nem hiába mondja, hogy mióta Lizát megismerte, mord fegyverét nem tudja a szelid őzre szegezni.

Azok az idők már elmúltak, mikor az erdő népes volt efféle vadaktól. Ma a vadaskerteket féltékeny gonddal kell őrizni, szigorú vadásztörvényekre van szükség: a hajdan rengeteg erdőben sok az irtott rész, a patakok partján akár órák hosszáig elállodogálhatunk, a hús forráshoz nem jár őzike . . . Az erdő világa ma már szomorú! Az emberek a kenyérért való harcban nem sokat törődnek az erdő költői szép jeleneivel . . . És talán eljön az idő, mikor erdő sem lesz, a kőszén és gyár eltüntetik a föld színéről . . . No de azt mi, hála Istennek, nem érjük meg!

DIÁKSZÓLÁSOK.

(Ujabb adalékok.)

Az *ungvári kir. kath. főgimnáziumban* élő diákszavak a következők:

Marci = a convictusba és az alumneumba a kenyér; *egy bögis* = egy forint; *altanár* = a főpedellus; *lingár* = kószáló és fejlettebb diák; *paklizni* = órákat és leccskéket elmulasztani minden ok nélkül; *Ungvárizmus* = a rossz ungvári szokás; *bunda*, *flinta*, *brinza*, *szekunda* = elégtelen; *füstölni* = dohányozni; *lesajnálni valakit* = ha nem sikerül valami az illető diáknak; *vágja a rezet* = jól felel; *hulye pakli* = hóbortos; *suta* = balos; *prepa*, *prity* = tanítójelölt; *prityerandia* = tanítóképzőintézet; *pulya* = alsóbb osztályú növendék; *tehenésde* = polgári leányintézet; *lóciszár* = lókötó; *pótlóvak*, *pótlékok* = a görög pótlót tanulók; *szekundagyár* = a gimnázium. *Zipser Aladár.*

Érdekes apróságok nagy férfiak életéből.

Rousseau János Jakab (1712—1778), a XVIII. századnak vezető szelleme, ki meggyőzően hirdette, hogy a mi a természet kebeléből jön, az mind jó, a mit az ember alkot, az mind rossz: nyitott ablak mellett szeretett dolgozni. Legelőkelőbb és legtündöklőbb leveleit erős télen, december havában, nyitott ablak mellett írta, kitéve szélnek, viharoknak, hidegnek, hónak.

Dante Alighieri (1265—1321), kinek műveiben — *Divina commedia* — mint egy író mondja, még most is érzik az örök kárhozát égett szaga — szerette a vig társaságot s eszméinek megszületését és kifejezését tehát a bor siettette.

Strobl Alajos szobrászunk, kinek *Perseusa* és *Deák díszkoporsója* általános feltűnést keltett s kinek Szabadságszobor tervezete első díjat nyert — a zene

hangjaiból merít lelkesedést s különösen a harczi kürtöt szereti. Arany szobrát is kürtöt fújva tervezte.

Makart János festőművész (1840—1884) éji csendben szeretett dolgozni.

Buffon György Lajos, francia természettudós (1707—1788), ki prózájának szépségével kortársait egészen elragadta — tágas teremben szeretett dolgozni, a melynek ablakait elsötétítette, de míg Sarti ily módon elsötétített szobájában egyetlen lámpa szerény világa derengett, addig Buffon termét világosság özöne árasztá el s minél nagyobb volt körülötte a fény, annál ragyogóbb volt irálya.

Schiller Frigyes (1759—1805), a németek hatalmas költője, dolgozóasztala fiókjában rothadt almát tartott s munka közben azt szagolgatta.

Dalotti Ödön.

VEGYES.

Régi labdázó-házak. Szokatlan gyorsasággal emelkedik nálunk Magyarországon is az érdeklődés a sport iránt. Rohamosan honosodtak meg egymásután a sport legkülönbözőbb nemei. Valósággal elmondhatjuk, hogy a testgyakorlás ma divatját éli.

Nem lesz érdektelen felemlítenünk, hogy a renaissance-korszakban hasonló sportkedvelés lépett előtérbe Európa legnagyobb részében, s ebben az időben az előkelők leginkább a labdázó-házakban gyűltek össze s itt töltötték szórakozva üres idejüket. Majdnem minden városban voltak ily labdázó-házak, s ezenkívül elkülönített terek is szolgáltak e célra.

Pascal, a híres francia tudós egyik művében felemlíti a labdázó-házak eredetét is. Elmondja, hogy 1424-ben egy Margot nevű kisasszony költözött Párisba s a Grenier de St.-Lazare utcán külön házban nyilvánosan kezdte a versenylabdázást más nőkkel és férfakkal. Az ügyes labdázóval versenyezni divatossá lett s csakhamar sok állandó vendége lett az első labdázó-háznak, kik, miként Pascal maga megírja, itt kezdték meg először azt is, hogy a labdákat nem szabad kézzel fogták fel, hanem hurokkal bevont keztyűs kézzel, abból fejlődött ki később a hálózatos labdabot (a lawn-tennis játékból ismert *rakett*).

Az első példát csakhamar követték mások. Labdázó-házak csaknem minden nagyobb városban alakultak és pedig lehetőleg egyenlő minta szerint. Pontosán négyszögletes épületek voltak, átlag 25 láb széles, 100 láb hosszú és 28—30 láb magas játszótermekekkel. A teljesen síma és vízszintes padlót négyszögű kockákkal sakktábla alakúlag készítették el, a fedéllet fénygerendákkal rakták ki. A fedél alatt rendszeren szabad nyílás volt, a honnan egyenlő világosság jutott az épületekbe. A termet oszlopok, hálózatok és függönyök különbözőképp osztották fel, hogy a labdák ki ne ugorjanak. A falakat rendszeren feketére vagy barnára festették, hogy a fehér labdák repülését jól lehessen látni. A padlón különböző vonalak voltak, melyeknek a játékokban különböző jelentésük volt. Rendszeren 2—4 ember játszott együtt s a játék lénye-

gileg ugyanaz volt, mint a lawn-tennisnél. Még a rakettek is divatban voltak, akkor három hüvely hosszú s öt hüvely széles tojásdad hálók hajlított fakerettel, melynek 15 hüvely hosszú nyele volt.

A labdázó-házak a XVII. század közepén voltak a leglátogatottabbak, midőn magában Párisban 300 ily ház volt s külön czéhe állott fenn a labdamestereknek (paumiers), kik egyedül tarthattak ily labdázó-házakat. De már akkor egyidejűleg nagyon elszaporodtak a biliárdok, melyek később veszélyes vetélytársai lettek a labda-házaknak. A múlt században már mindenütt hanyatlott a labdázási kedv és a labdázó-házakat lassankint lakomákra, mutatványokra és tánczokra használták fel. Igen jellemző, hogy maga a «bál» szó is, azaz a táncmultságok neve a labdázó-házak (Ballhaus) nevéből ered. Egész nemzedékeknek kellett eltűnnie, míg a régi labdázó kedv a jelen század elején a tornázás alakjában újból feltűnt, s hova-tovább mindenütt tért hódít.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Melyik azon háromjegyű szám, melynek számjegyeiből képezett első három permutációt számoknak véve, azok közt a következő összefüggés áll fenn: az első és második szám közt a különbség 9; az első s harmadik között 90; a második s harmadik között 81?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon néger országnak, a mely Afrikának mintegy középpontját képezi, a Tsad-tó alján a Sári folyóval? Szép asszonyairól híres. Mi a fővárosa?

Történelmi kérdés:

Ki volt az a spártai király és híres ó-kori hadvezér, a ki született 444 Kr. e.? Győzelmesen harcolt Kis-Ázsiában a perzsák ellen 396–394; legyőzte a thebaiakat; megmentette Spártát s Egyiptom meghódítására indult, de visszatértében meghalt 358.

Természetrizajzi kérdés:

Melyik az egész földön elterjedt rovarcsalád az, melynek körülbelül 10,000 fajtát ismerjük? A növények felületén élnek; a világosságnak kitéve intenzív színűek, bibiresósak, gyakran fémfényűek. Vagy a növényen bábozzák be magukat, melyen élnek, vagy gubókban, a földben és vizekben.

Vegyteni kérdés:

Mi a neve azon vegyületnek, a melyet chromsavas sókból állítanak elő; tűzálló, szép zöld színű; üvegfestésre, nyomda-, olaj- és porzellánfestékül használják; nem mérges?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. augusztus 19.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A 44. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 16 férfi, 10 nő és 4 gyermek volt a társaságban. **Földrajzi kérdés:** Andocs község. **Történelmi kérdés:** Diego d'Almagro. **Természetrizajzi kérdés:** Batát (batatas edulis). **Képrejtvény:** Debreczeni kollégium.

Helyesen fejtették meg: Jávor Ernő, Elzász Miksa, Lustig Henrik, Lőrincz Ferencz és Dezső, Zakár Lajos, Szabó Ferencz, Avedik Lukács, Néder Károly, Kemény Antal, Vadas Zoltán, Bohrandt Lajos, Szerényi Nándor, Bejna Ferencz, Cservenka Sándor, Ajtay Géza, Herczeg Albert, Gulovics Andor, Háberfeld Aurél, Posch Károly, Benkő Gyula, Szalay Károly, Rubner György, Novák János, Pajtinszky Miksa, Ács Nagy István, Borosnyay Oszkár, Krepelka Ferencz, Buzáth Jenő, **Jurenák Géza**, Matusik István, Techet Károly, Kutlik Félix, Milhofer Gyula, Rosenbaum Ernő, Géczy Géza, Szauer József, Labancz László, Aczél (Adler) testvérek, Botka Andor, Rosenbaum Miklós, Pethe Jenő, Vécei Ferencz, Erdei Vilmos, Mátrácz János, Sturm Emil, Goldstein Márton, Prábiez Gyula, Kender József.

A kitzított könyvjutalmat, «Plutarchos életrajzai»-t **Jurenák Géza** gimn. tan. nyerte el Modorban.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Csaszlava Gusztáv. Az iskolai térkép készítése igen nagy nehézségekbe ütközik. Vannak Budapesten kívül városaink, melyben tíz-tizenkét, sőt ennél is több különféle iskola van. Az egyes iskoláknak úgynevezett **jelei** nincsenek, így tehát legfeljebb az iskolák neveinek rövidítését használhatná, de a nevek között is vannak hosszúak, pl. kir. kath. főgimnázium; már most képzeljen el olyan iskolai térképet, hol egy várost csupa ilyen rövidített nevekkkel rajzolgat tele! — **P. E.** Az az iskola a nagykövetek, konzulok, szóval a diplomácia pályán működők előkészítője. Amde előkelő születés, tekintélyes vagyon kell hozzá, mert e kettő nélkül nehéz az előhaladás. A jogvégzeteknek a nyugati és keleti nyelvek (francia, angol, olasz, német, szerb, török, orosz stb.) ismeretére van szükségük, a szerint, a minő országban való működésre számítanak. Kétszer is meg kell gondolnia, mielőtt erre a pályára szánná magát. — **Grosz Dezső.** Ön szeretné tudni, «hogyan megy a boxereknek» — köszönöm kérdését, úgy hiszem egészségesek és szeretnének a Balatonban megfürödni. — Azt is szeretné tudni, hogy a búrok hány győzelmet arattak az angolokon — köszönjük, meglehetősen sokat; végül szeretné, ha megjósolnók, hogy meddig tart a boxer-kinai háború? Nos hát, addig fog tartani, míg vége nem szakad. Mi megfeleltünk az ön kérdéseire lelkiismeretesen, feleljen meg ön is a mi egyetlen kérdésünkre: mindezek a dolgok miért háborgatják az ön vakációi nyugalmát? — **Gayer Gyula.** Tudassa velünk tartózkodása helyét, hogy a Petőfi két kötetét visszaküldhesük. — **Jávor Jenő.** 1. Verne-regényt is fogunk küldölni. 2. Az 1. 3. számot megkapja, postabélyegeken küldheti be az árát (48 fillér). — **Török Miklós.** Egy év múlva járathatja a Sihal-féle (Hetzl kiadása) «Magazin Illustré d'Éducation et de Récréation»-t. Rue Jacob, Paris, egész évre 17 forint az előfizetési ára. — **Új Simeon.** Nem közölhető. — **Lenk Dezső.** A kiadóhivatal átadta nekünk az ön szép levelét. Valóban gyönyörködtünk benne, mert így kezdődik: «Nem igaz, hogy előfizetésem lejárt» — s így folytatódik: «Ha még egyszer ily rendetlenséget tapasztalok» stb. . . Nemde szépen hangzanak az ilyen szavak? . . . Az úgynevezett művelt magyar ifjú nem írhat így, s az emberekkel való érintkezésnek egy kissé más módját és formáját kell keresni. Már jó eleve meg kell szoknia azt, hogy a szerény és illedelmes hang a legjobb ajánlólevél, s a leg hamarabb célra vezető.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

SZENT ISTVÁN NAPJA.

Minden nemzetnek ereje a múlt hagyományain épült fel, s az ősök nagysága a legdrágább örökség. A gyermek háladatosságával kell a hagyományokhoz ragaszkodnunk, s a hívő lélek rajongásával őriznünk az örökséget.

Hajdanában a *Nagy-Boldogasszony* napi törvénylátás Székesfehérvárra gyűjtötte az ügyesbajos emberek ezreit, a fényes köntösű urakat és darócz ruhába öltözött jobbágyokat egyaránt. Messze földről zarándokoltak el gyalogszerrel, hogy hallják István királynak és utódainak igazságtévő szavát, hogy gyönyörködjenek a keresztény isten tiszteletére épített fényes templomban, s meghallgassák az első biboros főpapnak, Asztriknak böles beszédét. Bizvást elmondhatjuk, hogy együtt volt az egész ország, a *nemzet*, mely az új eszmék és új vallás áldásait akkor még csak homályosan értette meg, de áldásait hamar tapasztalta.

Hogy aztán az első szent királynak épen talált jobb kezét, a *Szent Jobb*-ot ereklyeként őrizték, *nemzeti* és *vallásos* ünneppé vált augusztus 20-dika, *Szent István király napja*. Értsük jól meg: *nemzeti* és *vallásos*, mindkettő fontos és jelentős. A kereszténység fölvétele biztosította a nemzet fennmaradását, ez teremtette meg azt a szilárd alapot, melyre az új magyar királyság alkotmányának ezredékekre szóló hatalmas épületét lerakhatta; a böles és nagy király, a nemzet erkölesi és anyagi felvirágozásának eszközlője, *szent* király is volt, ki a trónus magasságában alázatos lélekkel térdelt le, mint gyöngye szolgája annak a másik Úrnak, a ki fölötte áll a koronás királyoknak, a ki az idők végtelen határanak megszabója, élők és holtak igazságos bírója.

Oltárok képén ragyog az első magyar király fenséges arca, belevilágít ezer esztendő történetünk fényes és sötét századaiba, közös kineve az egész nemzetnek nemcsak királyi nagyságával, hanem hitének fényességével is.

Ez a legdrágább örökség, mely a múltból reánk szállott.

Voltak a magyar vitézségnek esodálatos tényei, melyekre nemzeti büszkeséggel tekintünk vissza, nem mulasztunk el soha egy alkalmat sem, hogy lerójjuk a hála adóját a hősök iránt, amde az idők folyamán megváltozik az egyes korok arzu-lata. A személyes bátorságot háttérbe szorítja a lőpor feltalálása, a párviadalok helyett tömeg-harcok keletkeznek, a fegyverek tökéletesítése hősökké avat vézna testü embereket, a kik világra-szólo harcok sorsát az íróasztalnál, papiron, előre megállapított tervek alapján döntik el: így válnak regebéli alakokká a hősök, kiknek *emléke* él csupán, s élnie kell a nemzet szívében mind-örökké.

Az olyan nemzeti hős, mint Szent István volt, az idők teljében mindinkább éltetően világít a múltból a jövőbe. Úgy tetszik nekünk, mintha alakja folyton nőne, szívünk összeforrt az emlékekkel, mindennap megújul, mert mindennap előttünk áll a reá figyelmeztető jelenségek egész sora.

A jámbor földmivelő a templomban buzgó lélekkel imadkozik hozzá, a szolozsma őt dicsőíti szárnyas igékkel, a festett kép őt juttatja eszébe a falusi gyermeknek, a ki a história könyvét még nem lapozgatta; a művelt embert a történelem komoly lapjai ihletik meg, midőn nemzete múltját tükörnek látja, melyből az események hosszú láncolata oktatva szól hozzá:

— Magyarország fennállásának, a magyar nem